

บทนำ

ปัญหาและความเป็นมาของปัญหา

การจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา มีความสำคัญเหนือการศึกษาระดับอื่น ที่คนไทยส่วนใหญ่ของประเทศได้รับในการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา ถ้าพิจารณาถึงปัญหาสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ (2526 : 18) ได้กล่าวถึงคณะทำงานโครงการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาการประถมศึกษา พ.ศ. 2525 - 2534 พบว่า การประถมศึกษามีปัญหาที่สำคัญอยู่ 3 ประการ คือ 1. ปัญหาความขาดแคลน 2. ความไม่เสมอภาค 3. คุณภาพของปัจจัยในการจัดการศึกษา จึงก่อปัญหาประสิทธิภาพของกระบวนการยังไม่อยู่ในระดับที่น่าพอใจ เช่น การบริหารการนำหลักสูตรไปใช้ การสอนและการประเมินผลไม่เป็นไปตามเกณฑ์ เนื่องจากครูขาดความรู้ ความเข้าใจ การจัดเตรียมสื่อการสอน รวมทั้งการให้การนิเทศและการแนะแนวยังไม่เพียงพอ การพัฒนาบุคลากรยังอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจ เป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นว่าจำเป็นต้องปรับปรุงในการปฏิบัติ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา

ก่อนหน้าเนื่องด้วยการบริหารส่วนจังหวัดเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาจนถึงปี พ.ศ. 2521 ได้มีการเปลี่ยนแปลงและจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติขึ้น เพื่อรับผิดชอบในการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์และผู้บริหารรับผิดชอบด้านการนิเทศการศึกษาโดยตรง จนกระทั่งปี พ.ศ. 2525 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้ดำเนินการแต่งตั้งศึกษานิเทศก์ โดยคัดเลือกจากข้าราชการครูที่ปฏิบัติการสอนหรือผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยศึกษานิเทศก์ ตั้งกีดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2524 ให้ทำหน้าที่นิเทศการศึกษา แนะนำครู และผู้เกี่ยวข้องกับการนิเทศการศึกษา ให้รู้วิธีปรับปรุงการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดความงอกงามในวิชาชีพ ช่วยเหลือและปรับปรุงเนื้อหาของการเรียนการสอน และการประเมินผลการสอน เพื่อให้ครูทำหน้าที่ของตนให้ดีขึ้น แต่เนื่องจากศึกษานิเทศก์เหล่านี้ไม่เคยเป็นศึกษานิเทศก์มาก่อน และไม่มีประสบการณ์ในการนิเทศ จึงไม่สามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพตามหลักการทำงานของศึกษานิเทศก์ ศึกษานิเทศก์ต้องออกนิเทศการศึกษาตาม โรงเรียนในสังกัดใช้เวลาทั้งหมดร้อยละ 70

และปฏิบัติงานสำนักงานร้อยละ 30 ของเวลาทั้งปี แต่ในทางปฏิบัติจริงศึกษานิเทศก์ปฏิบัติอยู่สำนักงาน ร้อยละ 70 และออกปฏิบัติงานร้อยละ 30 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชัยวัฒน์ วรดวงพงศ์ (2521 :76) พบว่าศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียน อาจารย์ และผู้เกี่ยวข้องขาดความเข้าใจ ขาดความร่วมมืออย่างใกล้ชิด ครูส่วนใหญ่ไม่ยอมรับความคิดเห็นใหม่ ๆ ความรู้ ความสามารถของศึกษานิเทศก์บางส่วนยังไม่เป็นที่ยอมรับของครูเท่าที่ควรและ สมาน ซาลีเครือและคณะ (2529:บทคัดย่อ) พบว่า ศึกษานิเทศก์ทำงานธุรการมากกว่างานวิชาการเกิดความสับสนในบทบาทหน้าที่ นอกจากนี้ วิชาญ หนูพรหม (2526 :บทคัดย่อ) ได้ศึกษาบทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์อำเภอในเขตการศึกษา 6 พบว่าภาระและหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ถูกครอบงำจากฝ่ายบริหาร ทำให้การปฏิบัติงานด้านธุรการมากกว่างานวิชาการ ส่งผลให้ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานต่ำกว่ามาตรฐานที่กำหนด

ศึกษานิเทศก์เป็นบุคลากรที่มีหน้าที่ในการพัฒนาปรับปรุงการเรียนการสอนของข้าราชการครูในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ให้มีความรู้ในด้านหลักสูตร ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการประเมินผล ซึ่งในทางปฏิบัติศึกษานิเทศก์จะทำหน้าที่ได้ดีจะต้องมีความสามารถในด้านความรู้ ด้านเทคนิคการนิเทศการศึกษา และด้านมนุษยสัมพันธ์ แต่จากการสรุปของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2528 :6) พบว่า ข้าราชการครูที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ยังขาดความรู้ในการใช้หลักสูตร อีกทั้งยังไม่เข้าใจวิธีสอนและกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูส่วนหนึ่งไม่สามารถที่จะสอนได้ตรงตามวิชาเอกที่ตนจบมา ยังขาดทักษะการใช้สื่อการเรียนการสอน ตลอดจนขาดความรู้ ความเข้าใจในการวางแผนการเตรียมการสอน การวัดผลประเมินผล ขาดการสนับสนุนการบริหารเครื่องมือวัสดุประสงค์ จึงให้นักเรียนสอบผ่านโดยไม่มีการประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับสงวน สุทธิเลิศอรุณ (2529 : 158-160) และ อัมภา บุญช่วย (2537 :191) ที่กล่าวว่า ปัญหาการเรียนการสอนของครู คือ ครูไม่เข้าใจหลักสูตร ผู้บริหารไม่สนใจงานวิชาการ และครูไม่ค่อยศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ขาดการใช้สื่อการเรียนการสอน นอกจากนี้ พล แสงสว่าง (2537: 64) ได้กล่าวถึงปัญหาในการจัดการเรียนการสอนไว้ในลักษณะเดียวกันคือ ครูไม่สามารถจัดกิจกรรมได้ครบถ้วน ไม่สามารถอำนวยความสะดวกได้เพียงพอ และไม่มีความเข้าใจในหลักสูตร สอนโดยยึดตัวครูเป็นศูนย์กลาง ไม่พัฒนาการสอน และไม่มีการวัดผล แสดงว่าศึกษานิเทศก์ยังไม่ได้นำความสามารถที่กล่าวมา มาใช้ในการพัฒนางานวิชาการของครู อาจารย์เท่าที่ควร

สำหรับศึกษานิเทศก์ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดยะลานั้น มีการสอบคัดเลือกบุคลากรเพื่อทำหน้าที่นิเทศการศึกษา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 เป็นต้นมา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจากการประเมินคุณภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดยะลา ในปีการศึกษา 2538 และ 2539 มีค่าเฉลี่ยโดยรวมร้อยละ 66.33 และ 66.68 ตามลำดับ

ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ที่สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดยะลาได้กำหนดไว้ คือ ร้อยละ 80 เหตุที่ผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากลักษณะขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม และศาสนาของนักเรียน ซึ่งนักเรียนร้อยละ 80 เป็นผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม ที่มีภาษาพูด ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมที่แตกต่างออกไปจากการเรียนการสอนของครู โดยที่ครูใช้ภาษาไทย เป็นสื่อในการเรียนการสอนในโรงเรียน แต่เมื่อนักเรียนกลับไปบ้านจะใช้ภาษามลายูท้องถิ่นนอกจากนี้ฐานะของผู้ปกครองค่อนข้างยากจน ซึ่งเมื่อนักเรียนเรียนจบการศึกษาภาคบังคับไปแล้ว โอกาสในการเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้นมีน้อย อีกทั้งผู้ปกครองไม่ค่อยเห็นความสำคัญของการศึกษาต่อของบุตรหลาน ส่งผลต่อคุณภาพผลสัมฤทธิ์และคุณภาพการศึกษาเป็นอย่างมาก จากสภาพดังกล่าวแสดงว่าในการจัดการเรียนการสอนและการนิเทศติดตามผล ยังต้องมีการปรับปรุงและพัฒนางานการนิเทศกิจกรรมการเรียนการสอนของครู อาจารย์ ซึ่งสาเหตุเหล่านี้ส่วนหนึ่งมาจากศึกษานิเทศก์ไม่ได้นำเอาความสามารถด้านความรู้ เทคนิคการนิเทศการศึกษา และด้านมนุษยสัมพันธ์มาใช้ในการพัฒนางานวิชาการของครูในโรงเรียนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร และให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดยะลาได้กำหนดไว้

ผู้วิจัยในฐานะที่รับผิดชอบในการจัดกิจกรรมนิเทศ และพัฒนางานวิชาการของครูในระดับอำเภอ จึงสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถของศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอกับการพัฒนางานวิชาการของครูประถมศึกษาในจังหวัดยะลา ผลการศึกษาคั้งนี้จะเป็นข้อมูลสำคัญในการวางแผนพัฒนา ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ และการพัฒนางานวิชาการของอาจารย์สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดยะลาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับความสามารถของศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ด้านความรู้ ด้านเทคนิคการนิเทศการศึกษาและด้านมนุษยสัมพันธ์ตามทัศนะของครูประถมศึกษาในจังหวัดยะลา
2. เพื่อศึกษาระดับการพัฒนางานวิชาการของครูประถมศึกษาในจังหวัดยะลา ด้านหลักสูตร ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการสอน และด้านการวัดผลและประเมินผล ตามทัศนะของครูประถมศึกษาในจังหวัดยะลา
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถของศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอกับการพัฒนางานวิชาการของครูประถมศึกษาในจังหวัดยะลา
4. เพื่อรวบรวมปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความสามารถของ ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอและการพัฒนางานวิชาการของครูประถมศึกษาในจังหวัดยะลา

สมมติฐาน

ผู้วิจัยกำหนดสมมติฐานในการศึกษาไว้ดังนี้

1. ความสามารถของศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ด้านความรู้ กับการพัฒนางานวิชาการของครูประถมศึกษาในจังหวัดยะลา มีความสัมพันธ์กัน
2. ความสามารถของ ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ด้านเทคนิคการนิเทศการศึกษา กับการพัฒนางานวิชาการของครูประถมศึกษาในจังหวัดยะลา กับการพัฒนางานวิชาการของครูประถมศึกษาในจังหวัดยะลา มีความสัมพันธ์กัน
3. ความสามารถของ ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ด้านมนุษยสัมพันธ์ กับการพัฒนางานวิชาการของครูประถมศึกษาในจังหวัดยะลา มีความสัมพันธ์กัน

ความสำคัญและประโยชน์

1. ด้านความรู้

- 1.1 ทำให้ทราบความสามารถของศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ด้านความรู้ ด้านเทคนิค การนิเทศการศึกษา และด้านมนุษยสัมพันธ์ ตามทัศนะของครูประถมศึกษาในจังหวัดยะลา
- 1.2 ทำให้ทราบการพัฒนางานวิชาการของครูประถมศึกษาในจังหวัดยะลา
- 1.3 ทำให้ทราบความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถของศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ กับการพัฒนางานวิชาการของครูประถมศึกษาในจังหวัดยะลา
- 1.4 ทำให้ทราบปัญหาและข้อเสนอแนะ ในการพัฒนางานวิชาการของครูประถมศึกษาในจังหวัดยะลา

2. ด้านการนำไปใช้

- 2.1 ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ นำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา ความสามารถของการนิเทศการศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
- 2.2 ครูประถมศึกษาในจังหวัดยะลานำผลการวิจัยไปพัฒนางานวิชาการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
- 2.3 ครูประถมศึกษาในจังหวัดยะลา นำปัญหาและข้อเสนอแนะ ไปปรับปรุงแก้ไขการพัฒนางานวิชาการให้ดียิ่งขึ้น

2.4 ผลจากการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องทั่วไป รวมทั้งเป็นแนวทางในการศึกษา การวิจัยในโอกาสต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาเพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหาและกลุ่มประชากร ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาวิจัยนี้มุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถของศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอกับการพัฒนางานวิชาการของครูประถมศึกษาในจังหวัดยะลา โดยมุ่งศึกษาความสัมพันธ์ของเนื้อหา 2 ประการ คือ

- 1.1 ความสามารถของศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่
 - 1.1.1 ด้านความรู้
 - 1.1.2 ด้านเทคนิคการนิเทศการศึกษา
 - 1.1.3 ด้านมนุษยสัมพันธ์
- 1.2 การพัฒนางานวิชาการของครูประถมศึกษาในจังหวัดยะลา แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่
 - 1.2.1 ด้านหลักสูตร
 - 1.2.2 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน
 - 1.2.3 ด้านสื่อการสอน
 - 1.2.4 ด้านการวัดผลและการประเมินผล

2. ขอบเขตของประชากร

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ครูประถมศึกษาในจังหวัดยะลา ปีการศึกษา 2541 จำนวน 2,478 คน และกลุ่มเป็นกลุ่มตัวอย่าง 331 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่ ความสามารถของศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่

3.1.1 ด้านความรู้

3.1.2 ด้านเทคนิคการนิเทศการศึกษา

3.1.3 ด้านมนุษยสัมพันธ์

3.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ การพัฒนางานวิชาการของครูประถมศึกษา ในจังหวัดยะลา แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่

3.2.1 ด้านหลักสูตร

3.2.2 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน

3.2.3 ด้านสื่อการสอน

3.2.4 ด้านการวัดผลประเมินผล

นิยามศัพท์เฉพาะ

การศึกษาวิจัยนี้ ได้กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะของคำที่เกี่ยวข้องไว้ดังนี้

1. ความสัมพันธ์ หมายถึง ความสอดคล้องของระดับความสามารถของศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอกับการพัฒนางานวิชาการของครูประถมศึกษาในจังหวัดยะลา
2. ความสามารถของศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ หมายถึง การปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านเทคนิคการนิเทศการศึกษา และด้านมนุษยสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพ
3. ความสามารถด้านความรู้ หมายถึง ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ มีความเข้าใจในการพัฒนาหลักสูตร การจัดระบบการสอน การคัดเลือกบุคลากร การจัดตั้งอำนาจความสะดวก การจัดเตรียมสื่อการเรียนการสอน จัดอบรมครูประจำการ จัดปฐมนิเทศบุคลากรใหม่ จัดบริการด้านอื่น ๆ การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและการประเมินผลการสอน
4. ความสามารถด้านเทคนิคการนิเทศการศึกษา หมายถึง ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอมีความรู้ ความเข้าใจในการนิเทศการศึกษาแบบต่าง ๆ เช่น การนิเทศแบบคลินิก การนิเทศแบบเพื่อน การนิเทศแบบประชุมกลุ่ม การให้คำปรึกษา การสนทนาทางวิชาการ การสังเกตการสอน การสาธิต และเทคนิคการนิเทศการศึกษาอื่น ๆ

5. ความสามารถด้านมนุษยสัมพันธ์ หมายถึง ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ สร้างความสัมพันธ์ การติดต่อประสานงานกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง
6. ครู หมายถึง ข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานการสอน ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดยะลา
7. ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ หมายถึง บุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านนิเทศการศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอในจังหวัดยะลา
8. การพัฒนางานวิชาการ หมายถึง การปรับปรุงระบบการเรียนการสอนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ตี้อย่างขึ้น ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการสอน และด้านการวัดผลและประเมินผล
9. หลักสูตร หมายถึง รายวิชาที่จัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)
10. กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง นวตประสงค์ที่จัดให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ให้เป็นไปตาม จุดมุ่งหมายของหลักสูตร
11. สื่อการสอน หมายถึง วัสดุ อุปกรณ์ ที่ผู้สอนใช้เป็นสื่อกลางให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และบรรลุ จุดประสงค์ที่หลักสูตรกำหนดไว้
12. การวัดผลและประเมินผล หมายถึง การนำผลการเรียนการสอนมาพิจารณาประสิทธิภาพ ของการจัดการศึกษาตามจุดประสงค์ของหลักสูตร
13. โรงเรียนประถมศึกษา หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดยะลา